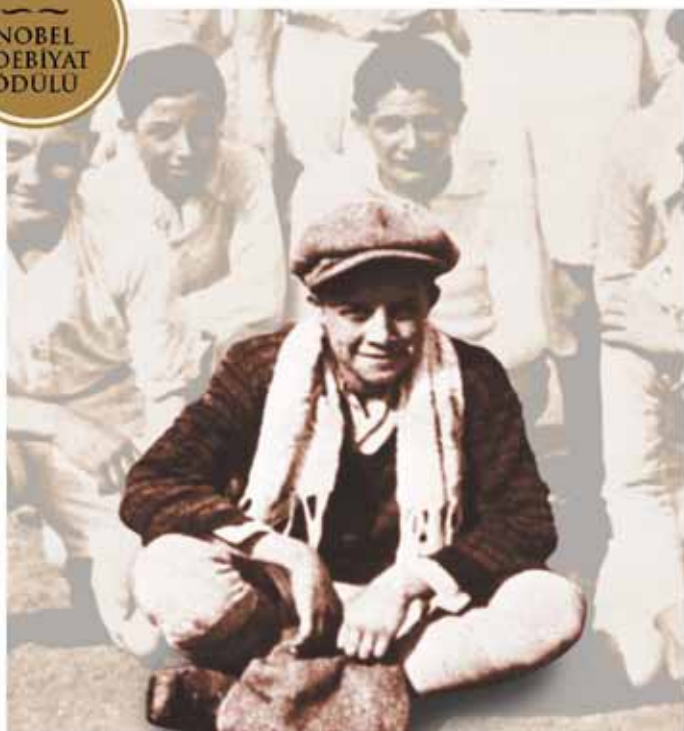

ALBERT CAMUS

İLK ADAM

ROMAN

Çeviri: TAHSİN YÜCEL

5.
BASKI

ALBERT CAMUS

İLK ADAM

Le premier homme, Albert Camus

© 1994, Éditions Gallimard, Paris

© 1994, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1994

5. basım: Eylül 2013, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © Roger-Viollet

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. 2 NF 4-8, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 19039

ISBN 978-975-510-602-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

ALBERT CAMUS
İLK ADAM

ROMAN

1957 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Fransızca aslından çeviren

Tahsin Yücel

Albert Camus'nün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yabancı, 1981

Yolculuk Günlükleri, 1991

Mutlu Ölüm, 1992

Tersi ve Yüzü, 1992

Yaz, 1994

Başkaldıran İnsan, 1994

Sürgün ve Krallık, 1996

Düşüş, 1997

Düğün / Bir Alman Dosta Mektuplar, 1997

Sisifos Söyleni, 1997

Veba, 1998

ALBERT CAMUS, 1913 yılında, Cezayir’de dünyaya geldi. Cezayir Üniversitesi’nde sürdürdüğü felsefe öğrenimini sağlık nedenleriyle yarıda bıraktı. 1938’de Paris’e gitti, ilk yapıtları *Tersi ve Yüzü* ve *Düğün* bu dönemde yayımlandı. Edebiyat dünyasına asıl girişini, 1942’de yayımlanan *Yabancı* adlı romanı ve *Sisifos Söyleni* başlıklı felsefi denemesiyle yaptı. Birbirini tamamlayan bu iki yapıtta, varoluşçu izler taşıyan “saçma” felsefesini geliştirdi. *Başkaldıran İnsan*, *Yaz*, *Sürgün* ve *Krallık* isimli eserleriyle hem edebiyat hem de düşünce alanlarında yetkinliğini kanıtladı. *Mutlu Ölüm* ve *İlk Adam* adlı romanları ölümünden sonra yayımlandı. 1957’de Nobel Edebiyat Ödülü’ne değer görülen ve bugün XX. yüzyıl edebiyat ve düşünce dünyasının en önemli adlarından biri kabul edilen Albert Camus, 1960 yılında bir araba kazasında yaşamını yitirdi.

TAHSİN YÜCEL, 1933’te doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirdi. Öğrencilik yıllarında Varlık Yayınları’nda çevirmen ve daha sonra yazı işleri müdürlüğü yaptı. Mezun olduğu bölümden 2000 yılında profesör olarak emekliye ayrıldı. Öykü derlemeleri, romanları, bilimsel araştırmaları ve kurumsal yazılarının yanı sıra Balzac, Flaubert, Daudet, Gide, Simenon, Colette, Jean Giraudoux, Proust, Camus, Sartre, Malraux, Saint-Exupéry gibi yazarların eserlerini dilimize kazandıran Yücel, 1984 yılında Azra Erhat Çeviri Üstün Hizmet Ödülü’ne değer görüldü, 1997’de Fransız hükümeti tarafından Palmes Académiques Nişanı, Commandeur derecesi verildi.

İçindekiler

Sunuş	11
Yayıncının açıklaması	17
I. Babayı arayış	
Saint-Brieuc	34
3. Saint-Brieuc ve Malan (J.G.)	41
4. Çocuğun oyunları	48
5. Baba. Ölümü. Savaş. Saldırı	63
6. Aile	82
Etienne	98
6. Okul	129
7. Mondovi: yerleşim ve baba	162
II. Oğul ya da İlk Adam	
1. Lise	181
Kümes ve tavuğun kesilmesi	204
Perşembeler ve tatiller	210
2. Kendine de karanlık	243
Ekler	
Yaprak I	253
Yaprak II	255

Yaprak III	257
Yaprak IV	258
Yaprak V	259
İlk Adam (notlar ve taslaklar)	261
İki mektup	303

I

Babayı arayış

Aracı: Vve Camus

Bu kitabı hiç okuyamayacak
olan sana.^a

Taşlı bir yolda ilerleyen küçük arabanın yukarısında, kocaman ve yoğun bulutlar alacakaranlıkta doğuya doğru koşmaktaydı. Üç gün önce, Atlantik'in üzerinde kabarıp batı yelini beklemişler, derken, önce ağır ağır, sonra gittikçe daha hızlı, sarsılmış, dosdoğru anakaraya yönelerek sonbaharın yakamozlu suları üzerinden uçmuş, Fas sırtlarında tiftiklenip dağılmış,^b Cezayir'in yüksek yaylalarında sürüler biçiminde yeniden toplanmışlardı; şimdi de, Tunus sınırına yaklaşırken, yok olup gitmek üzere Tiren Denizi'ne ulaşmaya çabalıyorlardı. Bu adsız ülkenin üzerinden binyıllar boyunca imparatorlukların ve halkların geçtiğinden azıcık daha hızlı geçerek, kuzeyde devingen denizin, güneyde kumların donmuş dalgalarının koruduğu bu bir tür uçsuz bucaksız adanın üzerinden binlerce kilometrelik bir koşudan sonra, atılışları gücünü yitiriyor ve kimileri şimdiden iri ve seyrek yağmur

a. (Yerbilimsel adsızlık eklenecek. Kara ve deniz.)

b. Solferino.

damlaları biçiminde eriyor, damlalar dört yolcunun üzerindeki bez körükte çığır damaya başlıyordu.

Araba oldukça iyi çizilmiş, ama ancak oturmuş yolun üstünde gıcırdayordu. Zaman zaman, demirli tekerlek çemberinin ya da bir atın toynağının altından bir kıvılcım fıskırıyor, bir çakmaktaşı gelip arabanın tahtasına çarpıyor ya da tersine, duyulur duyulmaz bir sesle hendeğin yumuşak toprağına gömülüyordu. Bu arada iki küçük at düzenli bir biçimde ilerliyor, ev eşyası yüklü, ağır arabayı çekmek için göğüsleri ileride, arada bir şöyle bir sendeliyor, farklı tırısılarıyla yolu durmamacasına geriye atıyorlardı. Bazı bazı ikisinden biri burun deliklerinden havayı gürültüyle püskürtüyor, koşusu bozuluyordu. O zaman, arabayı süren Arap eskimiş* dizginlerin kayışını sırtında şaklatıyor, hayvan da güzelce eski uyumuna dönüyordu.

Ön sırada, sürücünün yanında oturan adam, yüzünden hiçbir şey sezilmeyen, otuz yaşlarında bir Fransız, altında devinen iki sağrıya bakıyordu. Yapılı, tıknaz, uzun yüzlü, geniş ve köşeli alınlı, sert çeneli, açık renk gözlü bir adamdı; mevsimin ilerlemiş olmasına karşın, dönemin modasına göre, kalın bezden yapılmış, yakadan kapalı, üç düğmeli bir ceket giymiş, kısa kesilmiş saçlarının üzerine hafif bir kasket^a geçirmişti.^b Yağmurun üzerlerinden akmaya başladığı anda, arabanın içine doğru döndü, “İyi misin?” diye seslendi. Birincisiyle eski bavullar ve ev eşyaları yığını arasına sıkışmış ikinci bir sıranın üstünde, yoksul bir biçimde giyinmiş, ama kaba yünden bir büyük şala sarınmış bir kadın hafiften gülümsedi. Belirsiz bir özür dileme devinisiyle, “Evet, evet,” dedi. Dört yaşında bir küçük oğlan kendisine yaslanmış uyuyordu. Yumuşak ve

* Kullanılmaktan çatlak çatlak.

a. Yoksa bir tür melon mu?

b. Ayaklarında kaba kunduralar.

düzenli bir yüzü, dalgalı ve kara İspanyol saçları, küçük, düz bir burnu, güzel ve sıcak kahverengi gözleri vardı. Ama bu yüzde bir şeyler şaşırtıyordu insanı. Yorgunluğun ya da buna benzer herhangi bir şeyin yüz çizgileri üzerine geçici olarak yazdığı bir tür maske değildi bu; hayır, kimi günahsızların sürekli olarak taşıdıkları türden bir uzaklık, bir tatlı dalgınlık havasıydı daha çok, ama burada gizliden gizliye yüz çizgilerinin güzelliğinin yüzeyine gelmekteydi. Bazı bazı da bakışın öylesine çarpıcı iyiliğine bir nedensiz korku ışıltısı karışıp hemen sonra sönüyordu. Şimdiden çalışmaktan bozulmuş ve eklem yerleri biraz boğumlanmış elinin ayasıyla usulca kocasının sırtına vuruyor, “İyiyim, iyiyim,” diyordu. Birden gülümsemeyi keserek körüğün altından üstündeki su birikintilerinin ışıldamaya başladığı yola baktı.

Adam baldır üzerinde daralan geniş pantolonuyla kalınlaşmış, sarı bağcıklı sarığının altında sessiz sessiz oturan Arap’tan yana döndü. “Daha uzak mı?” Arap kocaman, ak bıyıklarının altından güldü. “Sekiz kilometre daha gittik mi geldin demektir.” Adam geriye döndü, gülümsemeden, ama dikkatle karısına baktı. Gözlerini yoldan ayırmamıştı. “Dizginleri bana ver,” dedi adam. “Nasıl istersen,” dedi Arap. Dizginleri ona bıraktı, yaşlı adam altından bıraktığı yere doğru kayarken, adam üzerinden geçti. Dizginlerin kayışını iki kez şaklatarak atlara egemen oldu, tırısalarını düzelterip daha doğru çekmeye başladılar birden. “Attan anlıyorsun,” dedi Arap. Yanıt geldi, kısa, gülümsemeden:

“Evet.”

Işık azalmıştı, birden gece ortalığa yerleşiverdi. Arap soluna konulmuş dört köşe feneri sürgüsünden çekti, dibe doğru döndü, içindeki mumu yakmak için birkaç kibrit harcadı. Sonra feneri yerine koydu. Yağmur şimdi yumuşak ve düzenli bir biçimde yağıyordu. Lambanın

zayıf ışığında pırıldıyor ve tüm çevrede, kesintisiz karanlığı hafif bir hışırtıyla dolduruyordu. Zaman zaman, araba dikenli fundalar boyunca ilerliyordu; birkaç saniye süresince hafiften aydınlanan kısa ağaçlar. Ama, geri kalan zamanda, karanlığın daha da genişlettiği boş bir uzam ortasında yol alıyordu. Yalnızca yanmış ot kokuları ya da ağır bir gübre kokusu, bazı bazı ekili topraklar arasından gidildiğini düşündürüyordu. Sürücünün arkasında kadın konuştu, o da atlarını biraz tutup geriye doğru eğildi. “Hiç kimse yok,” diye yineledi kadın. “Korkuyor musun? Ne dedin?” Adam tümcesini yineledi, ama bu kez bağırarak konuştu. “Yok, yok, senin yanında korkmam.” Ama kaygılı görünüyordu. “Ağrıyor mu?” “Biraz.” Adam atlarını hızlandırdı ve yalnızca izleri ezen tekerleklerin ve yolu döven nalların kaba gürültüsü doldurdu yeniden geceyi.

1913 güzünde bir geceydi. Yolcular iki saat önce Bône Garı’ndan yola çıkmışlardı. Sert üçüncü mevki sıraları üzerinde bir gece bir gündüzlük bir yolculuktan sonra Cezayir’den gelmişlerdi buraya. Arabayı ve yirmi kilometre içerilerde, küçük bir köyün yakınında bulunan bir çiftliğe götürmek üzere kendilerini bekleyen Arap’ı garda bulmuşlardı, adam bu çiftliğin yönetimini alacaktı. Sandıkların yüklenmesi ve birkaç iş zaman almıştı, yolun kötülüğü daha da geciktirmişti onları. Arap, yoldaşının kaygısını anlıyormuş gibi, “Korkmayın,” dedi. “Buralarda haydut yoktur.” “Her yerde var,” dedi adam. “Ama gereken var bende.” Dar cebinin üstüne vurdu. “Haklısın,” dedi Arap. “Her zaman çılgınlar çıkar.” Bu sırada, kadın kocasına seslendi. “Henri, sancı var,” dedi. Adam sövdü ve atlarını biraz daha kızıştırdı.^a “Geliyoruz,” dedi. Bir an sonra gene karısına baktı. “Hâlâ sancıyor mu?” Ka-

a. Küçük oğlan.

dın ona görülmedik bir dalgınlıkla, gene de acı çekiyor-
muş gibi görünmeden baktı. “Evet, çok.” Adam ona aynı
ciddilikle bakmaktaydı. Kadın gene özür diledi. “Bir şey
değil. Belki de trendendir.” “Bak, köy,” dedi Arap. Ger-
çekten de, yolun solunda ve biraz ileride, Solferino’nun
yağmurdan bulanıklaşmış ışıkları görünmekteydi. Adam
duraladı, karısına döndü. “Eve mi gidelim, yoksa köye
mi,” diye sordu. “Eve, ev daha iyi.” Biraz ileride, araba
kendilerini bekleyen bilinmedik ev yönünde sağa döndü.
“Bir kilometre daha,” dedi Arap. Adam, karısına doğru,
“Geliyoruz,” dedi. Kadın, yüzü kollarının arasında, iki
büklüm olmuştu. “Lucie,” dedi adam. Kımıldamıyordu.
Adam eliyle dokundu ona. Sessizce ağlıyordu. Adam he-
celerini ayıra ayıra, sözlerinin devinilerini de yaparak ba-
ğırdı: “Yatacağsın. Ben gidip doktoru getireceğim.” “Evet.
Doktoru getir. Sanırım başladı.” Arap, şaşkın, onlara ba-
kıyordu. “Bebeği olacak,” dedi adam. “Köyde doktor var
mı?” “Evet. Gidip getiririm istersen.” “Hayır, sen evde
kalırsın. Göz kulak olursun. Ben daha çabuk giderim.
Arabası mı var, atı mı?” “Arabası var.” Sonra Arap, kadına:
“Bir oğlun olacak. Dilerim, güzel olur.” Kadın anlamış
gibi görünmeden gülümsedi ona. “Duymaz,” dedi adam.
“Evde, iyice bağırırsın, elinle de gösterirsin.”

Araba birden neredeyse gürültüsüzce gitmeye baş-
ladı. Birden daralmış olan yol yumuşak taşlarla kaplıydı.
Kiremit çatılı küçük hangarlar boyunca ilerliyor, hangar-
ların arkasında bağların ilk sıraları görünüyordu. Zorlu
bir üzüm şırası kokusu karşılıyordu onları. Yüksek çatılı
büyük yapıları geçtiler ve tekerlekler ağaçsız bir tür av-
lunun cürufunu ezdi. Arap, konuşmadan, dizginleri alıp
çektı. Atlar durdu, biri soluyarak başını silkeledi.^a Arap

a. Gece mi?

kireçle badanalanmış bir küçük evi gösterdi eliyle. Çevresi göztaşıyla mavileştirilmiş, küçük, basık bir kapının üzerinden bir asma dolanıyordu. Adam yere atladı, yağmurun altında eve doğru koştu. Açtı. Kapı boş ocak kovan, karanlık bir odaya açılıyordu. Arkadan gelen Arap karanlıkta dosdoğru şömineye doğru yürüdü ve bir kibrit çakararak, gelip odanın ortasında, yuvarlak bir masanın yukarısında asılı bir petrol lambasını yaktı. Adam, kırmızı karolu bir tekne, eski bir büfe ve duvarda rengi solmuş, kireç badanalı bir mutfığa şöyle bir baktı yalnızca. Aynı kırmızı karolarla döşeli bir merdiven yukarı kata çıkmaktaydı. “Ateşi, yak,” dedi, sonra arabaya döndü. (Küçük oğlanı aldı?) Kadın hiçbir şey söylemeden bekliyordu. Onu yere indirmek üzere kollarına aldı ve, bir an göğsünde tutarak başını arkaya doğru eğdi. “Yürüyebilir misin?” “Evet,” dedi kadın, boğumlu eliyle onun kolunu okşadı. Adam onu eve doğru götürdü. “Bekle,” dedi. Arap şimdiden ateşi yakmış, kesin ve becerikli devinilerle bağ çubuklarıyla besliyordu. Kadın, elleri karnının üstünde, masanın yanında duruyor, lambanın ışığına yönelmek üzere eğilmiş güzel yüzünden şimdi kısa acı dalgalar geçiyordu. Ne nemliliği, ne de bırakılmışlık ve yoksunluk kokusunu ayırmsar gibi görünüyordu. Adam yukarıdaki odalarda uğraşıyordu. Sonra merdivenin yukarısında göründü. “Yatak odasında şömine yok mu?” “Hayır,” dedi Arap. “Ötekinde de yok.” “Gel,” dedi adam. Arap yanına gitti. Sonra, arkadan, bir şilteyle göründü, öbür ucundan da adam tutuyordu. Şilteyi şöminenin önüne koydular. Arap yukarı çıkıp hemen sonra bir uzun yastık ve battaniyelerle dönerken, adam masayı bir köşeye çekti. “Yat şuraya,” dedi karısına, sonra onu şilteye doğru götürdü. Kadın duralıyordu. Şimdi şilteden yükselen nemli kıl kokusu duyulmaktaydı. Kadın bu yerleri en sonunda görüyormuş gibi korkuyla çevresine bakarak, “Soyunamam,”

dedi. “Altındakileri çıkar,” dedi adam. Sonra yineledi: “Altındakileri çıkar.” Sonra Arap’a döndü: “Teşekkür ederim. Bir at çöz. Köye kadar binerim.” Arap çıktı. Kadın, sırtı kocasına dönük, uğraşıyordu, o da kendisine sırtını döndü. Sonra kadın uzandı ve battaniyeleri üzerine çekip de uzanır uzanmaz, tek bir kez, uzun uzun, ağız dolusu, sanki acının içinde biriktirdiği tüm çığlıklardan bir bağırma kurtulmak istemiş gibi bağırdı. Adam, şiltenin yanında ayakta, bağırmasına ses çıkarmadı, sonra, o susunca şapkasını çıkardı, bir dizini yere dayadı ve kapalı gözlerin üstündeki güzel alnı öptü. Gene şapkasını giyip yağmurun altına çıktı. Çözölmüş at ön ayakları cürufun üzerine dikili, şimdiden kendi çevresinde dönmeye başlamıştı. “Bir eyer bulayım,” dedi Arap. “Hayır, dizginlerini bırak. Böyle binerim. Sandıkları ve öteberileri mutfağa al. Karın var mı?” “Öldü. Yaşlıydı. “Kızın var mı?” “Yok, Tanrı’ya şükür. Ama oğlumun karısı var.” “Ona gelmesini söyle.” “Söylerim. İçin rahat olsun.” Adam incecikten yağın yağmurun altında kımıldamadan duran yaşlı Arap’a baktı, o da ıslak bıyıklarının altından kendisine gülümsedi. O hâlâ hiç gülümsemiyor, ama açık renk ve dikkatli gözleriyle ona bakıyordu. Ona elini uzattı, öteki de, Arap yordamıyla, parmaklarının ucuyla tutup dudaklarına götürdü. Adam cürufu gıcırdatarak geriye döndü, ata doğru yürüdü, çıplak sırtına atladı ve ağır bir koşuyla uzaklaştı.

Çiftlikten çıkınca ilk kez köyün ışıklarını gördüğü dört yol ağzının yönünü tuttu. Şimdi köyün ışıkları daha canlı bir parlılıyla parlıyordu, yağmur dinmişti; sağda, onları götüren yol, yer yer telleri parlayan bağlar arasından dümdüz çizilmişti. Yaklaşık olarak yarı yolda, at kendiliğinden yavaşladı ve yürümeye başladı. Bir tür dörtgen kulübeye yaklaşıyordu, bir bölümü bir oda oluştuyordu, örülmüştü; öteki, daha büyüğü, tahtalar-

la yapılmıştı, bir tür çıkık tezgâh üzerine büyük bir sundurma inmekteydi. Örülü bölüme bir kapı yerleştirilmişti, üzerinde “Tarım Kantini Madam Jacques” yazısı okunabilmekteydi. Kapının altından ışık sızılmaktaydı. Adam atını kapının hemen yanında durdurdu ve inmeden, vurdu. Aynı anda gür ve kararlı bir ses içeriden sordu: “Ne var?” “Ben Saint-Apôtre çiftliğinin yeni yöneticisiyim. Karım doğuruyor. Yardım istiyorum.” Hiç kimse yanıt vermedi. Bir an sonra, sürgüler çekildi, demir çubuklar çıkarılıp kapı aralandı. Dolgun yanaklı, kalın dudaklarının üzerinde burnu biraz basık bir Avrupalı kadının kara ve kıvrıkcık başı seçiliyordu. “Adım Henri Cormery. Karımın yanına gidebilir misiniz? Ben doktoru bulacağım.” Kadın, erkekleri ve tersliği tartmaya alışkın bir bakışla gözlerini kırpmadan kendisine bakıyordu. O da bakışına kararlılıkla, ama bir açıklama eklemeden dayanıyordu. “Gidiyorum,” dedi kadın. “Çabuk olun.” Adam teşekkür etti ve atını topukladı. Kısa bir süre sonra, kuru topraktan sur gibi bir şeyler arasından geçerek köye geldi. Görünüşe bakılırsa, tek olan bir sokak uzanıyordu önünde, çevresinde hepsi birbirine benzeyen, tek katlı, küçük evler sıralanmaktaydı; bu sokağı geçip ortasında, beklenmedik bir biçimde, demir iskeletli bir müzik yeri yükselen, yumuşak çakılla kaplı, küçük bir alana geldi. Sokak gibi alan da ıssızdı. Cormery evlerden birine doğru yürüyordu ki atı birden yana saptı. Karanlıktan çıkmış bir Arap, koyu renkli ve yırtık bir maşlah içinde, kendisine doğru yürüyordu. Cormery hemen, “Doktorun evi?” diye sordu. Öteki atlıyı inceledi, inceledikten sonra da “Gel,” dedi. Sokakta ters yönde ilerlemeye başladılar. Kireç badanalı bir merdivenle ulaşılan bir giriş katı içeren, niteliksiz yapılardan birinin üzerinde, “Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik” yazısı okunuyordu. Yanında kaba sıvalı duvarlarla çevrili bir küçük bahçe, dibinde bir

ev vardı, Arap bu evi gösterdi, “Burası,” dedi. Cormery attan atladi ve hiç yorgunluk izlenimi vermeyen bir yürüyüşle, bahçeden geçti; burada, tam ortada, gövdesi çürümüş, yaprakları kurumuş, bodur bir palmiye ağacından başka hiçbir şey görmedi. Kapıyı çaldı. Kimsecikler yanıt vermedi.^a Geriye döndü. Arap, sessiz, bekliyordu. Adam yeniden vurdu kapıyı. Öbür yanda bir ayak sesi duyuldu ve kapının arkasında durdu. Ama kapı açılmadı. Cormery gene vurdu ve, “Doktoru arıyorum,” dedi. Hemen sonra, sürgüler çekildi ve kapı açıldı. Genç ve bebesi yüzlü, ama saçları neredeyse ağarmış, uzun ve güçlü yapılı, bacaklarında tozluklar, sırtında bir tür avcı ceketiyile bir adam göründü. “Siz de nereden çıktınız,” dedi gülümseyerek. “Sizi hiç görmedim.” Adam açıkladı. “Ha, evet, belediye başkanı söylemişti. Ama, doğrusunu isterseniz, doğurmak için garip bir memlekete geliyorsunuz.” Öteki olayı daha sonrası için beklediğini, herhalde yanıldığını söyledi. “Neyse, herkesin başına gelir. Siz gidin, Matador’u koşup aranızdan geliyorum.”

Dönüş yolunun ortasında, yeniden başlayan yağmurun altında, hekim, bakla kırığı bir at üstünde, şimdi iyice ıslanmış, ama ağır çiftlik atının üstünde hâlâ dik duran Cormery’ye yetişti. “Garip bir geliş,” diye bağırdı doktor, “Ama göreceksiniz, iyidir buraları, sivrisinekleri ve kırdaki haydutları saymazsak.” Şimdi yoldaşının hizasında durmaktaydı. “Ayrıca, sivrisinek konusunda, bahara kadar rahatsızsınız daha. Haydutlara gelince...” Gülüyordu, ama öteki tek sözcük söylemeden sürdürüyordu ilerlemesini. Doktor merakla ona baktı: “Korkmayın, dedi. Her şey yolunda gidecek.” Cormery açık renk gözlerini ondan yana çevirdi, sakın sakın baktı ve bir dostluk ayrısı-

a. Ben Faslılara karşı savaştım (çift anlamlı bir bakışla); Faslılar iyi insanlar değildir.

mıyla, “Korkmuyorum. Çetin durumlara alışkınım,” dedi. “İlk mi?” “Hayır, dört yaşında bir oğlanı da Cezayir’de, kayıinvalidemde bıraktım.”¹ Yol ağzına geliyorlardı, çiftliğin yoluna saptılar. Az sonra atların ayakları altında cürufurflar uçtu. Atlar durup sessizlik yeniden çöktüğü zaman, evden gelen büyük bir çığlık duyuldu, iki adam attan indi.

Üzerinden sular damlayan asmanın altında bir gölge kendilerini bekliyordu. Yaklaşınca, basma bir çuval geçirmiş yaşlı Arap’ı tanıdılar. “Merhaba, Kaddour,” dedi doktor. “Durum nasıl?” “Bilmiyorum, ben kadınların odasına girmem,” dedi yaşlı adam. “İyi bir ilke,” dedi hekim. “Hele kadınlar bağırdıkları zaman.” Ama içeriden hiçbir bağırma gelmiyordu. Doktor kapıyı açıp girdi, Cormery de arkasından.

Önlerinde, şöminede koca bir bağ çubuğu ateşi yanıyor ve odayı tavanın ortasından sarkan bakır ve boncuk çevreli petrol lambasından daha çok aydınlatıyordu. Sağlarında, taş tekne birdenbire madenî güğüm ve havlularla dolmuştu. Solda, orta masası açık renk tahtadan yapılmış bir küçük büfenin önüne itilmişti. Şimdi üzerine eski bir yol çantası, bir şapka kutusu, ufak tefek çıkınlar yığılmıştı. Odanın tüm köşelerinde, eski bavullar, bu arada kocaman bir sorgun bavul, bütün köşeleri kaplıyor, yalnızca ortada, ateşin oldukça yakınında biraz boşluk bırakıyordu. Bu alanda, şömineye dikey olarak konulmuş şiltenin üstünde, yüzü kılıfsız yastığın üstünde biraz şaşkın, şimdi saçları çözülmüş, kadın uzanmaktaydı.* Battaniyeler şimdi şiltenin ancak yarısını örtüyordu. Şiltenin solunda, kantinci kadın, diz çökmüş, şiltenin açık yanını kapatı-

1. Sayfa 20’yle çelişki: “Bir küçük oğlan kendisine yaslanmış uyuyordu.”

* Yazarın hızlı yazmasından kaynaklanan bir yineleme. (Ç.N.)

yordu. Bir küvetin üzerinde bir havluyu bükmekte, havludan kırmızı bir su damlamaktaydı. Sağda, bir Arap kadın, yere oturmuş, yüzü açık, bir sunu duruşunda, içinden sıcak su buğuları çıkan, biraz kavlamış bir ikinci küvet tutuyordu. İki kadın, hastanın altından geçen, katlanmış bir çarşafı iki ucundan tutmaktaydı. Şöminenin gölgeleri ve alevleri, kireç badanalı duvarlar, odada gelip gitmeyi zorlaştıran denkler üzerinde inip çıkıyor, daha yakında da iki bakıcının yüzü ve battaniyeler altına gömülmüş hastanın bedeni üzerinde kızıl kızıl yalazlanıyordu.

İki adam girdiği zaman, Arap kadın hafif bir gülümsemeyle bir an onlara baktı, sonra, zayıf ve esmer kolları hep küveti sunarken, ateşten yana döndü. Kantinci kadın onlara baktı ve keyifle, “Size gerek kalmadı, doktor!” diye gürlledi. “Kendi başına oldu.” Ayağa kalktı ve iki adam, hastanın yanında, şimdi içinden neredeyse fark edilmez bir sürekli yeraltı gıcirtısı çıkaran, bir tür kıvıltısız devinimle canlı, biçimsiz ve kanlı bir şey gördüler.^a “Öyle derler,” dedi doktor. “Umarım, göbek bağına dokunmamışsınızdır.” “Hayır,” dedi öteki gülerek. “Ne de olsa size de bir şeyler bırakmak gerekiyordu.” Kalktı, yerini doktora bıraktı. Kapıda durup şapkasını çıkarmış olan Cormery’nin gözünden bu kez de doktor sakladı bebeği. Doktor çömeldi, çantasını açtı, sonra Arap kadının elinden küveti aldı. Kadın hemen ışıklı alanın dışına çekildi ve şöminenin karanlık köşesine sığındı. Doktor, sırtı hep kapıya dönük, ellerini yıkadı, sonra ellerine biraz küspe kokan bir alkol döktü, koku hemen odayı doldurdu. Bu sırada, kadın biraz başını kaldırdı ve kocasını gördü. Olağanüstü bir gülümseme, güzel, yorgun yüzü değiştiriverdi. Cormery şilteye doğru ilerledi. “Geldi,”

a. Mikroskop altında kimi hücrelerinki gibi.

dedi kadın bir solukta, elini çocuğa doğru uzattı. “Evet,” dedi doktor. “Ama kımıldamayın.” Kadın sorarcasına ona baktı. Cormery, şiltenin ayakucunda, ayakta, ona yatıştı- rıcı bir işaret yaptı. “Yat.” O da geriye bıraktı kendini. Bu sırada eski kiremitlerle kaplı çatıda yağmur yeniden hız- landı. Doktor battaniyenin altında bir şeyler yaptı. Sonra doğruldu ve sanki önünde bir şeyler salladı. Hafif bir çığ- lık duyuldu. “Oğlan,” dedi doktor. “Hem de iyi bir parça.” “İşte iyi başlayan biri,” dedi kantinci kadın. “Bir göçle.” Arap kadın köşede güldü ve iki kez el çırttı. Cormery ona baktı, o da utanıp başını çevirdi. “Pekâlâ, şimdi bizi yalnız bırakın,” dedi doktor. Cormery karısına baktı. Ama başı hep geriye düşmüş durumdaydı. Yalnızca elle- ri, kaba battaniyenin üzerinde gevşek, az önce yoksul odayı doldurmuş ve değiştirmiş olan gülümsemeyi hâlâ anımsatmaktaydı. Kasketini giyip kapıya yöneldi. “Adını ne koyacaksınız,” diye seslendi kantinci kadın. “Bilmiyo- rum, düşünmedik.” Ona bakıyordu. “Orda olduğunuza göre Jacques koyarız.” Öteki bir kahkaha attı, Cormery çıktı. Asmanın altında, Arap, çuvalı hep başında, bekli- yordu. Cormery’ye baktı, Cormery hiçbir şey söylemedi. “Tut,” dedi Arap, sonra çuvalın ucunu uzattı. Cormery altına girdi. Yaşlı Arap’ın omzunu, giysilerinden yayılan duman kokusunu, bir de başlarının üstündeki çuvala dü- şen yağmur damllarını duyuyordu. “Oğlan,” dedi yolda- şına bakmadan. “Tanrı’ya şükürler olsun,” diye yanıtladı Arap. “Bir başsın.” Binlerce kilometre ötelere gelmiş yağmur durup dinlenmeden önlerine, üzerinde birçok su birikintileri oluşmuş cürufun, uzakta bağların üzerine yağıyor, ve destek görevi yapan teller damllar altında hep parlıyordu. Doğuda denize ulaşamayacaktı, şimdi tüm memleketi, ırmağın yakınındaki bataklık toprakları ve çevredeki dağları, kokusu aynı çuvalın altına sokul- muş iki adama dek ulaşan uçsuz bucaksız, neredeyse 15-

sız toprağı sular altında bırakacaktı, bu arada, arkalarında, zayıf bir çığlık ikide bir yeniden başlıyordu.

Gece, geç saatte, Cormery, uzun bir don ve bir fanilayla karısının yanında ikinci bir şilteye uzanmış, tavan da alevlerin oynayışına bakmaktaydı. Oda şimdi aşağı yukarı toplanmıştı. Karısının öbür yanında, bir çamaşır sepetinin içinde, ocuk şimdi sessizce dinleniyor, yalnız, arada bir, zayıf gırıltılar çıkarıyordu. Karısı da uyuyordu, yüzü kendisine dönük, ağız biraz açık. Yağmur dinmişti. Ertesi gün, işe başlamak gerekiyordu. Yanında, karısının şimdiden yıpranmış, neredeyse ağası eli de işin ne olduğunu söyliyordu. Elini uzattı, usulca karısınınkinin üstüne koydu, sonra, arkaya dönüp gözlerini yumdu.

Varoluşçu edebiyatın en önemli temsilcilerinden biri olan Albert Camus, politik söylemlerle sesini yükseltmedi ama fısıldayarak bile depremler yarattı, çağdaşlarını derinden etkiledi.

Albert Camus'nün 1960 yılının Ocak ayında korkunç bir araba kazasında yaşamını yitirmesi, tüm dünyayı derinden sarsmış, zamansız ölümünün yankıları aylarca, hatta yıllarca sürmüştü. O korkunç kaza sırasında yazarın çantasında bulunan bitmemiş romanın, *İlk Adam*'in, yazarın ölümünden otuz dört yıl sonra 1994'te okura ulaştırılması, tüm dünyada dönemin en büyük edebiyat olayı sayıldı; kitap, benzerine az rastlanır bir ilgi gördü.

İlk Adam bitmemiş bir roman, yazarının tasarladığı son biçimden de oldukça uzak belki; ama ne olursa olsun, XX. yüzyıl edebiyatına damgasını vurmuş bir büyük yazarın elinden çıktığını her satırında belli ediyor; üstelik, bu büyük yazarın kimi yapıtlarında şöyle bir sezindiğimiz çocukluk ve gençlik dönemini, aile ve okul çevresini benzersiz bir içtenlik, duyarlık ve dürüstlikle yansıtmakta. Büyük yapıtların oluşumu konusunda bulunmaz bir belge niteliği taşıması da cabası.

Kapak resmi: © Roger-Viollet
Albert Camus, Cezayir Üniversitesi
futbol takımının kalecisi. 1920'lerin sonu.

ISBN 978-975-510-602-1

9 789755 106021